

Hr. Toomas Hendrik Ilves
Vabariigi President

06. mai 2013

Jahiseaduse väljakuulutamisest

Lugupeetud Vabariigi President!

Pöördume Teie poole murega seoses 25. aprillil 2013. a Riigikogu poolt vastu võetud jahiseadusega (eelnõu nr 351 SE; edaspidi „JahiS“), mis saadeti 26. aprillil Vabariigi Presidendile välja kuulutamiseks. JahiS sisaldab teatud regulatsiooni osades täiesti uusi ja isegi pöördelisi lähenemisi. Näiteks loobutakse siiani kehtinud jahinduse korralduse põhimõtetest ning minnakse üle kontseptuaalselt uuele süsteemile, milles riik distantseerib end suurel määral jahinduse korraldamisest ning järelevalve teostamisest, andes näiteks ulukite küttimehahtude ja –struktuuri üle otsustamise maaomanikele ja jahimeestele. Samuti pannakse JahiSga jahipiirkonna kasutaja varaliselt vastutama uluksõraliste poolt maaomanikele tekitatud kahjude eest ja seda sõltumata tema süüist. Pärast Riigikogu poolt vastu võetud jahiseadusega (JahiS) tutvumist kahtleme sügavalt selles, kas nimetatud seadus on kooskõlas Eesti Vabariigi Põhiseadusega (Põhiseadus). Leiame, et teatud osas on seadus Põhiseadusega vastuolus ning tuleb jätta välja kuulutamata.

I. Õiguskindluse põhimõtte riive

JahiS avaldamise ja jõustumise vaheline periood on oluliselt lühem kui üks kalendrikuu

Riigikogu võttis 25. aprillil 2013. a vastu JahiS (eelnõu nr 351 SE) ja see saadeti 26. aprillil Vabariigi Presidendile välja kuulutamiseks. JahiS § 72 kohaselt jõustub JahiS 1. juunil 2013. a. Juhtumil, kui Vabariigi President kuulutaks JahiS välja käesoleva aasta maikuu, on seaduse Riigi Teatajas avaldamise ja jõustumise (1. juuni 2013) ajaline vahe oluliselt väiksem kui üks kalendrikuu.

PS §-st 10 tuleneb õigusriigi põhimõte, mis hõlmab õiguskindluse põhimõtte. Õiguskindluse põhimõte hõlmab omakorda õiguspärase ootuse ja *vacatio legis*'e põhimõtte (RKPJKo, 31.01.2012, 3-4-1-24-11, p 48).

Riigikohus on olulisi muudatusi sisaldavate seaduste osas eriliselt rõhutanud õiguskindluse põhimõtte järgimise tähtsust (RKPJKo, 31.01.2012, 3-4-1-24-11, p 66): *Olulisi muudatusi kaasa toov õigusakt tuleks vastu võtta võimalikult aegsasti enne jõustumist selleks, et anda adressaatidele piisavalt aega sellega*

tutvumiseks ja oma tegevuses ümberkorralduste tegemiseks (Riigikohtu halduskolleegiumi 5. oktoobri 2006. a otsus asjas nr 3-3-1-33-06, punkt 18). Õiguskindlusele vastab olukord, kus riik ei kehtesta uusi regulatsioone meelevaldselt ja nõ üleöö (RKPJKo, 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 26).

Antud juhul puudub alus kahelda selles, et Riigikogu poolt vastu võetud uus JahiS sisaldab endas olulisi muudatusi (vt lähemalt eelnõu 351 SE seletuskiri, § 2). Järelikult on küsimus selles, milline on antud asjas piisav *vacatio legis* ehk mõistlik ja piisav aeg seadusmuudatuse jõustumise hakkamiseks.

Riigikohus on selgitanud, et piisavust ehk mõistlikkust saab hinnata, arvestades muuhulgas vaatluse all oleva õigussuhte muutmise ulatust ning sellest tulenevat vajadust ümberkorraldusteks normiadressaatide tegevuses (RKPJKo, 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 26).

Riigikohus on tunnistanud Põhiseadusega vastuolus olevaks isegi 2,5 kuu pikkuse *vacatio legis*.

Riigikohus täpsustas *vacatio legis* nõude tähendust 31.02.2012 otsuses asjas nr 3-4-1-24-11, asudes seisukohale, et kohtu poolt analüüsitud asjas oli Põhiseadusega vastuolus 2,5 kuu pikkune ajaline vahemik seaduse Riigi Teatajas avaldamise ning jõustumise vahel.

Riigikohus leidis, et 2,5 kuu pikkune aeg on (majandustegevuses) ümberkorralduste tegemiseks ebamõistlikult lühike aeg. Samuti on 2,5 kuud ebamõistlikult lühike aeg, kui isik peaks uue regulatsiooni tõttu soovima enda senist tegevust lõpetada (vt lähemalt RKPJKo 31.12.2012, 3-4-1-24-11, p 75-77).

Puudub kaalukas huvi ja praktiline vajadus JahiS kiireloomuliseks jõustamiseks

Tuleb märkida, et JahiS väga kiire jõustumistähtaja määramiseks puudub praktiline vajadus. Seaduse seletuskiri põhjendab jõustumistähtaja valikut sellega, et nii arvestatakse täna kehtivas jahiseaduses sätestatud jahipiirkondade moodustamise tähtaegadega, samuti sellega, et eelnõu jõustumine langeks kokku jahiaasta algusega, milleks on uue JahiS § 8 kohaselt 1. märts. Eelnimetatud põhjendustega ei saa nõustuda. Jahipiirkondade moodustamise tähtajad ning jahiaasta algus ei õigusta sedavõrd pöördelise õigusliku regulatsiooni kiireloomulist jõustamist. Jahipiirkondade kasutamisega seotud õiguste tähtajad on soovijad tänaseks seni kehtiva jahiseaduse alusel juba pikendanud või pikendamisest loobunud. Lisaks tuleb märkida, et uus regulatsioon jõustuks täna juba pärast jahiaasta algust (so 1. juunil) ehk jooksva jahiaasta ajal (so kolm kuud pärast jahiaasta algust). Seega omandaks JahiS isegi tagasi ulatuva toime,

sest jahipiirkondade kasutajate õiguslik olukord muutuks juba alanud jahiaasta kestel. Isegi juhtumil, kui teatud üksikküsimused (nt jahipiirkondade moodustamise tähtajad) võiksid vajada lähiajal õiguslikku lahendust, siis on võimalikud probleemid lahendatavad ka kehtiva jahiseaduse üksikute muudatuste jõustamisega.

JahiS seletuskirjas sisalduvate põhjenduse kaalukuse hindamisel tuleb tähele panna, et Riigikohus pidas 2,5 kuu pikkust aega liiga lühikeseks isegi siis, kui sellist tähtaega vedelkütuse seaduse muutmisel põhjendati maksupettustega võitlemise ja ausa konkurentsi soodustamisega. Antud asjas aga puuduvad seadusandjal võrreldaval määral kaalukad põhjendused. Järelikult puudub vajadus ja legitiimne põhjendus JahiS uue regulatsiooni kiireloomuliseks jõustamiseks alates 1. juunist 2013.a.

JahiS jõustumine muudab pöördeliselt jahipiirkonna kasutajate elukorraldust, millega seotud probleemid võimenduvad JahiS kiire jõustumise tõttu

Arvestades seda, et asjas puuduvad kaalukad põhjendused JahiS kiireloomuliseks jõustamiseks, tuleb erilisel määral arvestada jahipiirkonna kasutajate (ja selle kaudu ka jahimeeste) õiguste kardinaalsete muutustega, mis toimuvad pärast JahiS jõustumist. Nimelt on tänased jahipiirkondade kasutajad koheselt pärast uue JahiS jõustumist ja jooksva jahiaasta kestel sunnitud asuma maaomanikega kokku leppima jahipiirkonna kasutamise tingimusi. See tähendab tavapäraselt 10 000 – 20 000 hektari suurusel alal rohkete maaomanikega kontakteerumist, kõigi erinevate huvide välja selgitamist ja kaardistamist, erinevate huvide läbitöötamist, jahipiirkonna kasutaja võimalike majanduslike riskide hindamist ja enda majanduslikele võimetele vastavate tingimuste esitamist. Siinkohal tuleb arvestada, et Eesti jahinduse üks suuremaid probleeme on just see, et maaomandid on killustatud ja erinevaid maaomanikke ühes jahipiirkonnas on väga palju ning sellest tulenevalt on isikute vaheline dialoog raske juba täna. Maaomanikud ei ole tihtilugu ka kohalikud, kes oleks lihtsamalt leitavad. Kui siiski alustada läbirääkimiste protsessiga, nõuab ee erinevate erialaspetsialistide kaasamist (juristid, audiitorid, looduskahjude hindamise eksperdid jne) ning seeläbi oluliste rahaliste kulude kandmist, mis eeldatavasti võimenduvad ajalise surve tingimustes. JahiS jõustumine tähendab teiselt poolt seda, et jahipiirkonna kasutajate igapäevane tegevus võib kuni lõplike kokkulepete sõlmimiseni isegi täiesti seiskuda (nt võivad maaomanikud keelata jahipidamise enda kinnistul kuni lepingu sõlmimiseni või oleks tähendaks see jahimeestele liigsete riskide võtmist). Seega peavad jahipiirkondade kasutajad leidma kiiresti palju aega ja raha, et suuta pidada läbirääkimisi jooksvalt konstruktiivseid paljude maaomanikega ning hallata samaaegselt kuni lepingu sõlmiseni tõusetuvaid majanduslikke riske (nt ulukikahju hüvitamise kohustuse tekkimine maaomanike ees). Seejuures on maaomanikega peetavate

läbirääkimiste lõpptulemused prognoosimatud (nt pole täna teada, kas ja milliseid ulukikahjustuste ennetamise meetmeid kavatsevad maaomanikud rakendada; samuti puudub info selle kohta, kas ja milliseid tagatise asutakse maaomanike poolt jahipiirkonna kasutajatelt nõudma) ning ei saa välistada, et nii mõnedki jahipiirkonna kasutajad peavad enda tegevuse lõpetama, peatama või enda tegevust oluliselt piirama. Seega kaasneb JahiS jõustumisega tänase olukorra pöördeline ja kardinaalne muutus, mille täpset mõju jahipiirkonna kasutajatele on väga raske kui mitte võimatu prognoosida. Siiski ei saa olla mõistlikku vaidlust selles, et iga mastaapne muutus vajab tasakaalustatud ja elujõuliste lahenduste leidmiseks enam aega kui üks kalendrikuu. Näiteks oleks mõistlik avaldada uus JahiS Riigi Teatajas vähemalt pool aastat enne selle jõustumist. Sellisel juhul oleks kõigi osapooltel võimalik uue õigusliku olukorraga tutvuda ja alles sisulise analüüsi järel asuda läbirääkimisi pidama. Eelkirjeldatud praktilisi probleeme ei ole seadusandja isegi mitte põgusalt analüüsinud, kui lähtuda JahiS seletuskirjast. Sellest tulenevalt on käsitlemata ja hindamata jäetud kulud ja kahjud, mis võivad tekkida tänastele jahipiirkonna kasutajatele üksnes JahiS kiire jõustamisega.

Kokkuvõte

JahiS võeti Riigikogu poolt vastu 25. aprillil 2013. a ja saadeti 26. aprillil Vabariigi Presidendile välja kuulutamiseks. JahiS § 72 kohaselt jõustub 1. Juunil JahiS 2013. a. Kui Vabariigi President kuulutab JahiS välja käesoleva aasta maikuu, on seaduse Riigi Teatajas avaldamise ja jõustumise (1. juuni 2013) ajaline vahe oluliselt väiksem kui üks kalendrikuu. Riigikohus on korduvalt rõhutanud, et olulisi muudatusi sisaldavad seadused tuleks vastu võtta võimalikult aegsasti enne jõustumist, et anda adreessatidele piisavalt aega sellega tutvumiseks ja oma tegevuses ümberkorralduste tegemiseks. Riigikohus leidnud, et isegi 2,5 kuu pikkune aeg on ümberkorralduste tegemiseks ebamõistlikult lühike aeg ja seda isegi kaalukate huvide olemasolul. Antud asjas aga puuduvad seadusandjal kaalukad põhjendused, mis õigustaks JahiS jõustumist alates 1. Juunist 2013.a. JahiS kiireloomuline jõustamine riivab ilmselgelt Põhiseaduse § 10 tulenevat õiguskindluse põhimõtet, sest uus JahiS muudab pöördeliselt Eestis kehtivat jahioigust ning asetaks jahipiirkondade kasutajad väga lühikese etteteatamise aja järel õiguslikult äärmiselt ebakindlasse olukorda.

II. Keskkonna säästliku kasutamise tagamise kohustuse riivamine riigi poolt

Põhiseaduse § 5 kohaselt on Eesti loodusvarad ja loodusressursid rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult.

Põhiseaduse § 5 paneb riigile kohustuse kujundada looduskeskkonna säästlikku ja avalike huvide kohast kasutamist tagav õiguslik režiim, millega piiratakse isikute õigusi keskkonnakaitse vajadustest lähtudes (www.pohiseadus.ee, § 5, p 1). Seega tuleneb Põhiseaduse §-st 5 riigile kohustus kujundada looduskeskkonna säästlikku ja avalike huvide kohast kasutamist tagav õiguslik režiim, millega piiratakse isikute õigusi keskkonnakaitse vajadustest lähtudes (www.pohiseadus.ee, § 5, p 1).

Põhiseaduse §-s 5 sisalduv termin „loodusvarad ja -ressursid” laieneb põhimõtteliselt kõikidele keskkonnakaitseõiguse esemeks olevatele keskkonna põhilistele elementidele, nagu õhk, vesi, pinnas, floora ja fauna ning nende koostoime. Keskkonnakaitse valdkonnaspetsiifilises kontekstis on loodusvara või -ressursina eraldi vaadeldav ka nende elementide selline komponent nagu mõni taime- või loomaliik ja selle looduslik elupaik, maastikuelement, maavara vms (www.pohiseadus.ee, § 5, p 3).

Eeltoodust tulenevalt pidi seadusandja JahiS regulatsioonide loomisel arvestama Põhiseaduse §-ga 5 ning looma seaduse, mis tagab Eesti loodusvarade ja loodusressursside säästliku kasutamise.

Kuna Põhiseaduse § 5 tuleb mõista väga laialt, hõlmab säte ka JahiS reguleerimisalas olevad jahilulukid, sh uluksõralised.

JahiS regulatsioon ei vasta Põhiseaduse § 5 nõudele luua õiguslikud raamtingimused, mis tagaks jahilulukite kui loodusressursi säästliku kasutamise. JahiS sisaldab täiesti uue lähenemisena põhimõtet, mille kohaselt hüvitab jahipiirkonna kasutaja maaomanikule uluksõraliste tekitatud kahju ja seda sõltumata jahipiirkonna kasutaja süüst või tegevusest (sh kättimismahtude täitmisest; vt JahiS § 43 jj). Kahju hüvitamise regulatsioon võib olla kokku lepitud jahipiirkonna kasutaja ja maaomaniku vahel sõlmitud lepingus või tuleneb kohustus JahiS §-st 44, kui lepingut ei ole jõutud sõlmida enne kahju tekkimist. Riik osaleb kahjude hüvitamises piiratud mahus ja juhtumitel (vt JahiS § 45 ja § 46) ning ka seda üksnes näiliselt, kuna riigi osalus on piiratud jahimeeste enda poolt tasutud jahipidamisõiguse tasude summaga (JahiS § 45 lg 3). Seega on uluksõralised poolt tekitatud kahjude jagamine ja kandmine jäetud vaid jahipiirkonna kasutaja ja maaomaniku vahelise kokkuleppe esemeks või JahiS § 44 regulatsiooni lahendada. Kirjeldatud õiguslik raamistik võib positiivse toimena küll luua eeldused elavdamaks maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate vahelist suhtlemist (nõ horisontaalne koostöö)¹, kuid see loob

¹ Kuigi ka see on kaheldav, kuna JahiS § 45 lg 3 kohaselt osaleb riik läbi KIK-i üksnes JahiS § 44 sätestatud kahjude hüvitamisel, s.t JahiS § 43 nimetatud lepingus kokkulepitud kahjude hüvitamisel riik ei osale, mis ei soodusta jahimehe ja maaomaniku vahelise dialoogi tekkimist ja lepingute sõlmimist, läheb aga vastuollu JahiS eesmärgiga.

eeldused ka negatiivseteks arenguteks uluksõraliste populatsiooni säilitamise ja säästliku kasutamise mõttes. Nimelt seob JahiS (süüst sõltumatu) kahju hüvitamise regulatsioon maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate huvid seeläbi, et loob neile ühise kulufaktori – uluksõralised. Täpsemalt seab JahiS regulatsioon nii jahipiirkonna kasutajad kui maaomanikud majanduslikult selgesse, kuid looduvarede säästliku kasutamise tähenduses keerulisse olukorda - iga laskmata uluksõraline tähendab potentsiaalselt kahju maaomanikule või jahipiirkonna kasutajale. Samas lepatakse uluksõraliste küttimehaht- ja struktuur kokku jahindusnõukogus (JahiS § 22 lg 1), mis koosneb maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate esindajatest (JahiS § 9).² Siinkohal tuleb tähele panna, et jahindusnõukogu võtab küttimehahu määratlemisel aluseks muuhulgas ka seireandmed, mis pärinevad jahipiirkonna kasutajatelt (JahiS § 21 lg 2; § 22 lg 1).³ Järelikult on JahiS regulatsiooniga antud jahipiirkonna kasutajatele ja maaomanikel nii info kontrollimise kui ka otsuste tegemise pädevus.⁴ Samas on JahiS sisalduva uluksõraliste kahjude hüvitamise regulatsiooni tõttu nii maaomanikud kui jahipiirkonna kasutajad ühise kulufaktori tõttu alati pigem huvitatud uluksõraliste populatsiooni vähendamisest või selle hoidmisest majanduslikest huvidest lähtuva taluvuspiiri lähedal.⁵ Siinkohal tuleb tähele panna, et uluksõraliste küttimehaht ja arvukus teatud piirkonnas võib hakata otseselt sõltuma sellest, millises ulatuses on maaomanikud nõus või majandusoludest sõltuvalt võimelised taluma uluksõraliste poolt põllumajanduskultuuride tekitatud kahjustusi või millises ulatuses soovivad nad kahjude kandmist panna jahipiirkonna kasutaja õlgadele. Kuna maaomanik võib enda maal jahipidamise täiesti ära keelata (JahiS § 25 lg 2) või isegi algatada jahipiirkonna kasutusõiguse kehtetuks tunnistamine (JahiS § 20 lg 2 p 2), siis on just temal jahipidamise lepingu sõlmimisel ning tingimuste määratlemisel domineeriv positsioon. Sellest tulenevalt on maaomanikel ka jahindusnõukogus valitsev mõju ning võimalus mõjutada kokku lepitavate küttimehahtude suurust ja seda sõltudes rohkem maaomaniku majanduslikest huvidest ning vähem tegelikest seireandmetest. Teiselt poolt ei ole ka jahipiirkonna kasutajatel tingituna nendel lasuvast uluksõraliste kahjude hüvitamise absoluutsest ja vältimatust kohustusest motivatsiooni leppida kokku küttimehahte, mis võivad hakata tõstma nendele maaomanike poolt esitatavaid kahjunõudeid. Tuleb arvestada, et isegi juhtumil, kui maaomanikud ja jahipiirkonna kasutajad püüavad säästlikult suhtuda uluksõraliste ressursi kasutamisse, siis keerulised majandusolud võivad sundida inimesi langetama

² Täna kehtiva jahiseaduse kohaselt esitab aastased küttimehaliimidid igale jahipiirkonnale Keskkonnaamet.

³ Eeltoodu ei tähenda, et riik enam ei tegeleks seirega ja kontrolliga, kuid riik hakkab tulevikus pigem määratlema üldisi trende ja püüab nende kaudu kontrollida jahinõukogu otsuseid, vt JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri § 21, lk 11.

⁴ JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri § 21, lk 10: edaspidi otsustab vastavad küttimepõhimõtted regionaalne jahindusnõukogu, arvestades jahipiirkonna kasutajate ja riiklikust seirearuandest tulenevaid ettepanekuid.

⁵ JahiS seletuskiri tunnistab selgesõnaliselt suurulukite toitumisharjumuste „vastuolu metsa- ja põllumajandustegevusega“, vt JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri § 4, lk 4.

otsuseid, millega eelistatakse lühiajalisi individuaalhuve ja jäetakse tagaplaanile üldine huvi loodusressursside säästliku kasutamise näol. Ühesõnaga otsustakse iga kahtluse korral pigem alati üksikindiviidi huvide (vältida kahjude tekkimist) kasuks ehk pigem hakatakse tulevikus alati kokku leppima suuremates uluksõraliste küttemahtudes. Kummalisel kombel on JahiS loomisel isegi sellise tulemusega arvestatud ja see on isegi soovitud, kuigi Põhiseaduse § 5 ja § 53 kohustavad nii riiki kui kodanikke säästlikule looduskasutusele.⁶

Eeltoodud asjaolude mõju hinnates tuleb tähele panna, et uluksõraliste arvukus mõjutab otseselt ka Euroopa Liidu kontekstis oluliste kiskjate (pruunkaru, hunt, ilves) arvukust (kui puuduvad ulukid, puudub ka toidulaud kiskjatele), mille arvukuse tagamise osas on Eesti Vabariik võtnud Euroopa Liidu ees kohustused ning mille küttemahtu määrab erinevalt uluksõralistest Keskkonnaamet (vt JahiS § 22 lg 2). Seega on riik oma pädevuse loovutamisel uluksõraliste osas sisuliselt andnud ka kiskjate populatsiooni mõjutavad otsused üle maaomanikele ja jahipiirkonna kasutajatele.

JahiS kahju hüvitamise regulatsiooni kaudsema, kuid veelgi ohtlikuma riskina võib välja tuua selle, et uue süsteemi tingimustes võib hakata muutuma jahipiirkonna kasutajate ja maaomanike suhtumine „salaküttidesse.“ Utreeritult väljendudes saab öelda, et JahiS kahju hüvitamise regulatsioon muudab tänase äärmiselt negatiivse suhtumise „salaküttidesse“ positiivsemaks, sest aitavad viimased ju uluksõraliste „salaküttimise“ kaudu vähendada võimalikke maaomanikke kahjusid ning jahipiirkonna kasutajatele esitatavaid kahjuhüvitise nõudeid. Tekkida võivad olukorda ei aitaks lahendada ka Keskkonnainspektsiooni ametnike arvu suurendamine, sest ilma jahipiirkonna kasutajate ja maaomanike poolse abita ei ole praktikas võimalik pidada edukat võitlust „salaküttidega.“ Teisalt võib „salaküttimine“ suurened ka seeläbi, et jahiload ulukite küttemiseks kallinevad ning isikud, kes enne ostsid jahiloa, seda enam ei tee. Mõlemal juhul satuvad ulukite populatsioonid täiendava surve alla ning arvestades „salaküttimise“ niigi kõrget taset, kujutab see ulukipopulatsioonidele tulevikus veelgi tõsisemat ohtu.

Ülalkirjeldatu tähendab seda, et riik on JahiS regulatsiooniga sisuliselt delegeerinud temale Põhiseaduse § 5 pandud kohustuse täitmise maaomanikule ja jahipiirkonna kasutajale, kes ei pruugi aga mõista neile pandud üldise hüve kaitsmise vajadust ning tähtsust. Võib asuda ka seisukohale, et riik on JahiS regulatsiooniga loobunud Põhiseaduse § 5 täitmisest ja sisuliselt loodab

⁶ JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri, p 2, lk 1: Kehtiva regulatsiooni rakendamisel on peamiseks probleemiks kujunenud teravad konfliktid maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate vahel. Konfliktide põhjuseks on enamasti olukord, kus maaomanikul tuleb 100%liselt kanda kahjud, mis ulukite poolt põllu- või metsamajanduslikule tegevusele tekitatakse, kuid samas on piiratud maaomaniku õigus kaasa rääkida ulukite arvukuse reguleerimisel ja seeläbi oma vara kaitsmisel jahilukite tekitatud kahju eest.

uluksõraliste ja kaudselt ka kiskjate populatsiooni kaitsmisel üksnes seda, et kodanikud täidavad neile Põhiseaduse §-ga 53 pandud kohustusest.

Eeltoodust nähtuvalt on selge, et JahiS ei suuda täita endale võetud eesmärki – „Seaduse eesmärk on suunata jahilukiasurkondade kaitset ja ohjeldamist selliselt, et säiliks asurkondade soodne seisund ning elupaikade ja liikidevaheline ökoloogiline tasakaal, arvestades sealjuures erinevate huvigruppide ootusi ning jahindusega seotud rekreatiivseid, sotsiaalseid ja majanduslikke aspekte.“⁷ JahiS eesmärkide puhul tuleb tähele panna, et üheks JahiS vastuoluliseks eesmärgiks on anda maaomanikele laiemad õigused ja võimalused uluksõraliste arvukuse piiramisel.

Kokkuvõttes pidi seadusandja JahiS loomisel arvestama Põhiseaduse § 5 sätestatud kohustusega tagada Eesti loodusvarade ja loodusressursside säästlik kasutamine. JahiS regulatsioon ei vasta Põhiseaduse § 5 nõudele luua õiguslikud raamtingimused, mis tagaks jahilukite kui loodusressursi säästliku kasutamise. JahiS sisalduv uluksõraliste kahjude hüvitamise regulatsioon, mis paneb kahjude hüvitamise kohustuse jahipiirkonna kasutajale ja seda sõltumata viimase tegevusest, loob jahipiirkonna kasutajatele ja maaomanikele ühise „vaenlase“ ja kulufaktori – uluksõralised. Sellest tulenevalt on nii maaomanikud kui jahipiirkonna kasutajad alati pigem huvitatud uluksõraliste populatsiooni vähendamisest või selle hoidmisest majanduslikest huvidest lähtuva taluvuspiiri lähedal. Üheõnaga - kahtluse korral otsustatakse uluksõraliste kahjuks. Seeläbi on riik jätnud täitmata just temal Põhiseaduse § 5 kohaselt lasuva kohustuse ning andnud enda kohustuse ja pädevuse uluksõraliste ja ka kiskjate populatsiooni säästliku kasutamise osas üle maaomanikele ja jahipiirkonna kasutajatele. Viimased lähtuvad oma tegevuses aga rohkem individuaalsetest huvidest ning vähem avalikest huvidest. Seega riivab JahiS regulatsioon kahju hüvitamise regulatsiooniga Põhiseaduse § 5, sest seeläbi vastandatakse kodaniku individuaalhuvide ja üldised ning avalikud huvid. Kokkuvõttes ei ole JahiS regulatsiooni tõttu tagatud uluksõraliste populatsiooni kui loodusressursi avalikes huvides säästlik kasutamine ja lõppastmes jääb täitmata ka JahiS-ga seotud eesmärk.

Puutuvalt JahiS eesmärgi täitmata jätmisse, soovime välja tuua veel ühe vastuolu. Tuginedes JahiS eelnõu seletuskirjas deklareeritud eesmärkidele on JahiS üheks eesmärgiks tuua maaomanik ja jahipiirkonna kasutaja nõ ühise läbirääkimiste laua taha. Sellest peaks juhinduma ka seaduses sisalduv kahju hüvitamise regulatsioon – JahiS § 43 sätestabki, et esmane ja peamine alus kahjude hüvitamisele on maaomaniku ja jahipiirkonna kasutaja vaheline kokkulepe. Kui kokkulepe puudub, kuulub kohaldamisele JahiS § 44 jj. Samas

⁷ JahiS eelnõu nr 351 SE seletuski, p 2, lk 1.

sätetab JahiS § 45 lg 3, et sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus toetab esmajärjekorras JahiS § 44 kirjeldatud nõuete osalist katmist. Ilmselt ei tekita selline regulatsioon jahipiirkonna kasutajates motivatsiooni sõlmida maaomanikega kokkuleppeid, kuna sellisel juhul ei pruugi olla tagatud Keskkonnainvesteeringute Keskuse osalemine kahjude katmisel. Seega õõnestab seadus ise enda poolt seatud eesmärgi. Järelikult ei suuda JahiS suuna jahipiirkonna kasutajaid ja maaomanikke kokkuleppele, vaid pigem vastupidi.

III. Puudub mõistlik põhjendus panna kõik uluksõralistega seotud kulud ja riskid ühele subjektide ringile ehk jahipiirkonna kasutajatele

JahiS kohaselt hüvitab jahipiirkonna kasutaja maaomanikule uluksõraliste tekitatud kahju ja seda sõltumata jahipiirkonna kasutaja süüst või tegevusest (vt JahiS § 43 jj). Kahju hüvitamise regulatsioon võib olla kokku lepitud jahipiirkonna kasutaja ja maaomaniku vahel sõlmitavas lepingus või, kui lepingut ei ole jõutud sõlmida enne kahju tekkimist tuleneb kohustus JahiS §-st 44. Riigi osalus kahjude hüvitamisel äärmiselt piiratud ning pigem olematu, kuna see on piiratud jahimeeste enda poolt tasutud jahipidamisõiguse tasu summaga (JahiS § 45 lg 2). Lühidalt öeldes paneb JahiS loodusressurssidega seotud kulude kandmise kohustuse vaid ühele paljudest piiritletavatest isikute gruppidest, kes kasutavad Eesti metsade ökosüsteemi. Oluline on JahiS regulatsiooni puhul see, et jahipiirkondade kasutajatele pandud vastutus maaomanikele uluksõraliste poolt tekitatud kahjude eest ei sõltu jahipiirkonna kasutaja süüst ega kausaalsest isiku tegevuse ning kahju vahel. See on põhimõtteline erinevus kehtivast JahiS-st, milles on jahipiirkonna kasutaja kohustus hüvitada kahjud seotud temapoolsete kohustuste täitmata jätmisega (kehtiva JahiS § 24).

Põhiseaduse § 5 kohaselt on Eesti loodusvarad ja loodusressursid rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult.

Eesti loodusvarad ja -ressursid on riigi majanduslik rikkus, mis peab teenima ennekõike Eesti riigi ja rahva majanduslikke ja sotsiaalseid huve (www.pohiseadus.ee, § 5, p 4.1). Seega on üheltpoolt Eesti loodusvarad seotud avaliku huvi ja riigiga. Teiselt poolt on Eesti loodusvarad ja – ressursid hõlmatud ka põhiõigustega. Täpsemalt kehtivast õigusest ja Riigikohtu praktikast ei saa küll järeldada, et iseseisvalt kaitstavaks subjektiivseks õiguseks on õigus puhtale keskkonnale. Samas on isiku emotsionaalsetele, majanduslikele, kultuurilistele vajadustele ning elukeskkonna kvaliteedinõuetele vastav looduskeskkond igäühe jaoks oluline väärtus (RKHKm 18.06.2010, 3-3-1-101-09, p-d 12, 13; www.pohiseadus.ee, § 53, p 8).

Eeltoodust nähtub, et Eesti loodusvarasid ja loodusressursse, sh jahilukid, on Põhiseaduse järgi õigustatud ühel või teisel viisil kasutama kõik. Nii kasutavadki Eesti metsi kui ökosüsteeme otseselt või kaudselt kõik Eesti Vabariigi territooriumil viibivad isikud. Jahilukid moodustavad vaid ühe väikse osa ökosüsteemist, mida tarbivad nii metsamajandamisega tegelevad isikud, puhkajad, matkajad, sportlased, marjulised, seenelised ning loodusfotograafid. Eeltoodust tulenevalt ei ole mõistlikult põhjendatav see, et vaid jahindusega tegelevad isikud peavad JahiS § 43 ja § 44 kohaselt kandma uluksõraliste tegevusega seotud kahjud ja seda sõltumata kõikide endapoolsete kohustuste (küttemismahtude) täitmisest. Siinkohal ei saa panna vaidluse alla jahipiirkonna kasutaja vastutust olukorras, kus ta ei ole täitnud temal lasuvaid kohustusi. Kui sellisel juhul tekib maaomanikule uluksõraliste tegevuse tõttu kahju, saab rääkida süüst ja kausaalsest jahipiirkonna kasutaja tegevuse või tegevusetuse ja tekkinud kahju vahel. Kirjeldatud asjaoludel saakski jahipiirkonna kasutaja vastutust maaomaniku ees mõistlikult põhjendada. JahiS § 43 ja § 44 poolt loodud kahju hüvitamise süsteemis, mis ei ole seotud jahipiirkonna kasutaja süü ja kausaalsusega, puudub aga vastav maaomanikku ja jahipiirkonna kasutajat siduv loogiline ja mõistlik põhjendus. Sellist põhjendust ei sisalda ka JahiS eelnõu seletuskiri. JahiS seletuskirjas sisalduva selgituse kohaselt ei ole jahipiirkonna kasutajale pandud kahju hüvitamise eesmärgiks hüvitada kogu maaomaniku saamata jäänud tulu, vaid motiveerida jahipiirkonna kasutajaid võtma kasutusele meetmeid kahjude talutavuse piires hoidmiseks.⁸ JahiS seletuskirjas puudub selgitus selle kohta, miks pannakse jahipiirkonna kasutajale kohustus kahju hüvitamiseks ka siis, kui ta on võtnud kasutusele kõik meetmed kahjude vältimiseks ning isikule ei saa teha mitte ühtegi etteheidet. Seega paneb JahiS jahipiirkonna kasutajale märkimisväärse ja sisuliselt prognoosimatu rahalise kohustuse, mis samas jäetakse JahiS seletuskirjas põhjendamata. Järelikult riivab JahiS kahju hüvitamise kohustuse regulatsioon (§ 44) jahipiirkonna kasutaja põhiõigusi meelevaldselt ehk ilma põhjenduseta.

Võrdsuspõhiõiguse riive

Põhiseaduse § 12 lg 1 järgi on kõik seaduse ees võrdsed.

Põhiseaduse § 12 lg 1 sätestatud võrdsuspõhiõigus kaitseb võrdseid ebavõrdse kohtlemise eest. Et teha kindlaks, kas keegi on kellegagi (miski millegagi) võrdne või ebavõrdne, peab olema vähemalt kaks isikut, isikute gruppi või faktilist asjaolu, keda või mida omavahel võrrelda (www.pohiseadus.ee, § 12, p 1.3).

⁸ JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri, § 42, lk 16.

Riigikohus on märkinud, et Põhiseaduse § 12 lõike 1 riivega saab tegu olla üksnes siis, kui ebavõrdselt koheldakse sarnases olukorras olevaid isikuid (RKüKo 27.06.2005, nr 3-4-1-2-05, p 40).

Ülalkirjeldatud asjaoludest nähtub, et JahiS kahju hüvitamise regulatsiooniga (JahiS § 43 ja § 44) pannakse teatud isikute grupile (jahimehed) uus ja oluline rahaline kohustus, mille mahtu on täna kui tulevikus võimatu ette ennustada (puudub ju võimalus ennustada täpselt ette ulukite käitumist, mis sõltub nt ilmast ja veel ka teisest prognoosimatutest faktoritest). Samas puudub jahipiirkonna kasutajal pärast temal lasuvate jahinduslike kohustuste (nt küttimismahtude) täitmist igasugune seos uluksõraliste poolt maaomanikule tekitatud kahjudega. Teisiti öeldes on enda kohustused täitnud jahipiirkonna kasutaja ja uluksõraliste tekitatud kahjude vahel täpselt samaväärne seos, kui see on loodusfotograafide, matkajate, marjuliste, seeneliste ja muude looduses viibivate isikute ning uluksõraliste kahju tekitava tegevuse vahele. Sisuliselt ongi jahipiirkonna kasutaja pärast enda küttimismahtude täitmist võrreldavad teiste looduses viibijatega, sest sarnaselt loodusfotograafide või matkajale saab jahipiirkonna kasutaja pärast küttimismahtude täitmist tegelda üksnes looduse vaatlemisega (nt on keelatud jahirelva kasutamine ka vaid loomade hirmutamise eesmärgil). Vaatamata eeltoodule ei pane riik ühtegi teist isikute gruppi peale jahimeeste vastutama uluksõraliste poolt tekitatud kahjude eest, kuigi sisuliste seoste, õiguste ja võimaluste tõttu on enda kohustused täitnud jahipiirkonna kasutaja sarnane kõikide teiste loodushuvilistega. JahiS seletuskirjas puudub selgitus erineva kohtlemise õigustuseks. Seega saab rääkida Põhiseaduse § 12 lg 1 riivist ja jahimeeste ebavõrdsest kohtlemisest.

Vaba eneseteostuse ja ettevõtlusvabaduse riive

Põhiseaduse § 19 lg 1 järgi on igal inimesel õigus vabale eneseteostusele.

Põhiseaduse § 31 kohaselt on Eesti kodanikel õigus tegelda ettevõtlusega ning koonduda tulundusühingutesse ja -liitudesse.

JahiS kahju hüvitamise regulatsioon, mis ei sõltu jahipiirkonna kasutaja tegevusest, riivab igaühe õigust vabale eneseteostusele (Põhiseaduse § 19 lg 1) ja ettevõtlusvabadust (Põhiseaduse § 31).

Ülaltoodust nähtub, et JahiS kahju hüvitamise regulatsioonil puudub JahiS seletuskirjast nähtav põhjendus. Samas puudub kahtlus selles, et jahipiirkondade kasutajate koormamine uue prognoosimatu ja vältimatu rahalise kohustusega riivab jahimeeste õigust vabale eneseteostusele ning jahindusega tegelevate ettevõtjate ettevõtlusvabadust.

Jahipidamine kui isiku vaba eneseteostuse viis (RKÜKo 11.10.2001, 3-4-1-7-01, p 13) saab olla riivatud üksnes siis, kui selleks on kaalukas põhjendus ning piirang on proportsionaalne.

Ettevõtlusvabaduse tuumaks on riigi kohustus mitte teha põhjendamatuid takistusi ettevõtluseks ja seda vabadust riivab iga abinõu, mis takistab, kahjustab või kõrvaldab mõne ettevõtlusega seotud tegevuse (RKPJKo 28.04.2000, 3-4-1-6-00, p 11).

Kokkuvõttes pole antud asjas JahiS seletuskirjas puuduvate asjakohaste põhjenduste tõttu võimalik kontrollida, kas JahiS kahju hüvitamise regulatsioon riivab õigust vabale eneseteostusele ja ettevõtlusvabadust osas, milles see sätestab jahipiirkonna kasutaja vastutuse uluksõraliste tekitatud kahjude eest sõltumata temal lasuvate kohustuste täitmisest. Seega on tegemist sisuliselt kontrollimata riivega.

Riik ei saa välistada enda osalust avaliku huviga seotud kulude finantseerimisel

Eesti loodusvarad ja –ressursid on riigi majanduslik rikkus, mis peab teenima Eesti riigi ja rahva majanduslikke ja sotsiaalseid huve (www.pohiseadus.ee, § 5, p 4.1). Seega on Eesti loodusvarad seotud otseselt avaliku huvi ja riigiga. Antud asjaolust tulenevalt ei saa jätta avaliku huviga seotud kulutusi (uluksõralistega seotud kahjud) maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate vahel jagamisele. Seega puudub mõistlik põhjendus, miks peaksid uluksõraliste kui avaliku huviga seotud kulud jääma vaid jahipiirkonna kasutaja ning maaomaniku õlgadele. Riigi osalus kulude kandmises on sisuliselt olematu.⁹ Eeltoodust nähtub, et uluksõralised on küll hõlmatud avaliku huviga, kuid nendega seotud kulutusi finantseerivad vaid eraõiguslikud subjektid – jahipiirkonnas kasutajad ja maaomanikud. Selline olukord ei ole kooskõlas Põhiseadusega, sest näiteks riigilõivude puhul on Riigikohus leidnud, et Põhiseaduse kohaselt ei pea isikud kogu ulatuses finantseerima riigi tegevust menetlustes, kus on mängus ka avalikud huvid (vt RKÜKo 12.04.2011, 3-2-1-62-10, p 45). Järelikult ei ole kooskõlas Põhiseadusega jätta uluksõralistega seotud kahjud vaid jahipiirkonna kasutajate ning maaomanike kanda. Nimetatud avaliku huviga seotud kulutusi tuleks osaliselt finantseerida üldistest maksutuludest või täiendavalt muul viisil (nt üleriikliku huvigruppide poolt loodud fondi kaudu), mis tagaks kulude jaotumise ühtlasemalt ning maandaks konkreetse jahipiirkonna iseärasustest (nt suured või palju jahipidamiskeeluga maalasid põllupindade läheduses) tingitud riskid.

⁹ JahiS § 45 ja 46 kohaselt riik osaleb piiratud mahu (10%-30% hüvitistest, kuid mitte rohkem kui riigieelarvesse laekunud aastane jahipidamistasu summa, vt JahiS § 45 lg 2) ja piiratud juhtudel (nt looduskaitselise aladel tekitatud kahjud) kahjude kandmises. Seega jääb riigi osalus kahjude kandmises olematuks, sest see on piiratud jahimeeste enda poolt tasutud jahipidamisõiguse tasude summaga.

Maaomaniku piiramatu õigus keelata oma kinnistul jahipidamine ei ole kookõlas JahiS poolt kehtestatava jahipiirkonna kasutaja piiramatu vastutusega

JahiS regulatsiooni kohaselt võib maaomanik keelata enda maa jahipidamise (JahiS § 25 lg 2). JahiS seletuskiri sellise keelu kehtestamise õigust ei põhjenda, kuigi jahiluluk on peremehetu vara ning tegemist on avaliku huviga hõlmatud loodusressursiga. Täpsemalt on probleem esmalt selles, et kui loodusvarade ehk jahilulukite näol on tegemist riiklike ressursidega ja avaliku huviga kaetud ressursiga, siis puudub mõistlik põhjendus anda eraõiguslikule subjektile õigus keelata avaliku huviga hõlmatud ressursi haldamine (jahipidamine) oma kinnistu piirides. Teiseks peab ulukipopulatsiooni olema võimalik hallata ühtlaselt üle jahipiirkonna ja üle terve riigi territooriumi. Jahipidamise keelamise tõttu üksikutel kinnistutel moodustuvad jahilulukite reservaadid („valged laigud“), mille kahju põllu- ja metsamajandamisele ning ökosüsteemile tervikuna on väga raske hinnata.¹⁰ Seega takistab võimalus keelata osadel kinnistutel jahipidamine ühtset ulukipopulatsiooni kontrollimist ning suurendab kõikide lähedal asuvate maaomanike uluksõraliste kahjuriske. Eeltoodu tähendab ka seda, et kui seadus paneb uluksõraliste poolt tekitatud kahju jahipiirkonna kasutaja õlgadele, siis võivad jahipiirkonna kasutajate kulud „valgete laikude“ läheduses ületada mõistlikkuse või koguni talutavuse piiri. Seega ei sobi JahiS § 25 lg 2 sisalduv maaomaniku õigus keelata enda kinnistul jahipidamine JahiS poolt kehtestatavasse süsteemi. „Valged laigud“ tõstavad olulisel määral kõikide naabruses tegutsevate maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate riske, kuid JahiS puudub regulatsioon, mis sellega arvestaks ning kulude kandmisel leevendust pakuks.

Sarnaselt eeltoodud probleemile peaks JahiS regulatsioon arvestama kahjude tekkimise vältimusega ka juhtumitel, kus kahju põllukultuuridele tekib 200 meetri raadiuses hoonetest ehk laskmise keeluga piirkonnas (JahiS § 25 lg 2). Nimetatud juhul puudub jahipiirkonna kasutajal võimalus vältida kahjude tekkimist maaomaniku põllu- ja metsakultuuridele. Eriti probleemsed on näiteks juhtumid, kus viljapõllu kõrval algab teine kinnistu ning selle kinnistu ääres asub elumaja või muu hoone, mis ei kuulu põllu – või metsaomanikule. Sellisel juhul on uluksõraliste kahju tekkimine vältimatu.

¹⁰ Vt kõnealuse probleemi kohta EIKo 20.01.2011, 9300/07, *Hermann vs Germany*, p 55: Hunting rights entailed an obligation to preserve varied and healthy game stocks while at the same time regulating the numbers of game in order to prevent game damage in agricultural and forest areas. Regulation of the quantity of wild game was particularly important in a densely populated country like Germany, for example in order to avoid the spread of animal diseases or damage caused by wild game on other property. /.../ It was essential that hunting be carried out in all suitable areas, as game did not stop at district borders and would retreat into areas which were exempt from hunting. Exempting individual areas from the hunting system would lead to hunting districts being fragmented into numerous smaller areas; this ran counter to the principle of uniform maintenance and protection of game stocks.

IV. Jahipidamisõiguse tasu sisu on ebaselge

JahiS § 7 lg 2 kohaselt makstakse jahipidamisõiguse eest tasu kord aastas. JahiS seletuskirja kohaselt tekib füüsilisel isikul jahipidamisõigus, kui ta omab jahipidamiseks vajalikke dokumente, mis tõendavad, et ta on saanud nõuetekohase ettevalmistuse ning ta on maksnud riigieelarvesse jahipidamisõiguse tasu, nn jahimehe aastamaksu. Jahipidamisõiguse eest võetava tasu alammäär on 10 eurot ja ülemmäär 25 eurot aastas (JahiS § 68).

JahiS seletuskirja kohaselt makstakse jahipidamisõiguse tasu loodusvarade kasutusõiguse eest, mida makstakse riigieelarvesse ning kasutatakse keskkonnatasude seaduse kohaselt jahilukiasurkondade kaitseks. Sarnaselt toimub ka harrastuskalapüügi riiklik maksustamine (JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri, § 7, lk 5).

Siinkohal tuleb tähelepanu juhtida sellele, et JahiS seletuskiri on eksitav ning teatud määral vastuolus JahiS enda regulatsiooniga. Nimelt JahiS § 45 lg 2 kohaselt hüvitatakse jahipidamisõiguse tasudest laekunud summade arvelt uluksõraliste tekitatud kahjusid ning ei ole välistatud kogu laekunud jahipidamisõiguse tasu välja maksmine. Seega ei ole täpne JahiS seletuskirjas väidetu, et jahipidamisõiguse tasusid kasutatakse jahilukiasurkondade kaitseks. Õige oleks see sõnastada nii, et tasusid kasutatakse jahilukiasurkondade kaitseks, kui uluksõraliste kahjuhüvitiste maksmisest jääb rahalisi vahendeid üle.

Jahipidamisõiguse tasu puhul on probleemne veel see, et suurulukite jahiga mittetegelevad jahimehed peavad samuti igal aastal tasuma sama summa jahipidamisõiguse eest, kuid riigi poolt kogutud rahalisi vahendeid võidakse täies ulatuses kasutada üksnes seoses suurulukite poolt tekitatud kahjudega. Seega üksnes väikeulukite või linnujahiga tegelevate jahimeeste jahipidamisõiguse tasu saab kasutada nende huvides vaid siis, kui suurulukitega (uluksõralistega) seotud kuludest rahalisi vahendeid alles jääb.

Eeltoodust tulenevalt ei ole tagatud see, et jahipidamisõiguse tasu kasutatakse riigi poolt jahilukiasurkondade kaitseks. Samuti ei ole selgus selles, kas ja kui palju kasutatakse jahipidamisõiguse tasudest laekunud vahendeid väikeulukitega seotud teemadel.

Põhiseaduse § 113 kohaselt sätestab riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed seadus.

Riiklik lõiv Põhiseaduse § 113 tähenduses on laiem mõiste kui riigilõiv. Riiklikuks lõivuks võib olla ka seaduses sätestatud muu nimetusega tasu riigi- ja omavalitsusasutuste poolt osutatavate avalike teenuste või avaliku asja kasutamise eest. Selliseid tasusid ei pea ilmtingimata nimetama lõivuks

(www.pohiseadus.ee, § 113, p 8,5). Arvestades eeltoodut võib lugeda JahiS § 7 lg 2 sätestatud jahipidamisõiguse tasu riiklikuks lõivuks. Riigilõivude ja riiklike lõivude tasu suurus sõltub vastusoorituse iseloomust (www.pohiseadus.ee, § 113, p 8,5). Riigikohus on riigilõivude puhul rõhutanud ka riigilõivu tasuja osalemist riigi poolt isikuga seoses kantavates kulutustes.¹¹ Eeltoodust tulenevalt peab JahiS § 7 lg 2 sätestatud jahipidamisõiguse tasu kui riiklik lõiv olema seotud riigi poolt sooritatava vastusoorituse kuludega. Ja veelgi enam – JahiS peab selgelt sätestama selle, millise vastusoorituse isik üldse jahipidamisõiguse eest tasumisega saab. Tuleb märkida, et JahiS § 7 lg 2 sõnastusest ega ka mujalt ei nähtu: a.) mida isik saab jahipidamisõiguse eest ning b.) kuidas kujuneb jahipidamisõiguse tasu suurus.

Täiendavalt tuleb veel rõhutada, et jahipidamisõiguse tasu ei taga jahimehele automaatselt jahipidamise võimalust. Juhtumil, kui isik ei ole mingi jahiseltsi liige või maaomanik, on tal väga piiratud võimalus enda jahipidamise õigust realiseerida. Seega on JahiS toodud jahipidamisõiguse tasu võrdlus kalapüügiõigusega ebatäpne, sest kalale saab isik minna kohe pärast kalapüügiõiguse eest tasumist, kuid jahile mitte.

Kokkuvõttes ei vasta JahiS § 7 lg 2 sätestatud jahipidamisõiguse tasu kui riiklik lõiv kõigile Põhiseaduse § 113 tulenevatele nõuetele, sest JahiS regulatsioonist ei nähtu, millise sisuga riikliku vastusoorituse saab jahipidamisõiguse eest tasu maksnud isik ning seetõttu pole võimalik kontrollida ka seda, kas kõnealuse riikliku lõivu suurus vastab riikliku vastusooritusega seotud kuludele.

V. Jahindusnõukogu puudutav JahiS regulatsioon on ebaselge

JahiS § 9 loob Eesti jahiõiguses täiesti uue instituudi – jahindusnõukogu. JahiS seletuskirja kohaselt on jahindusnõukogu moodustamise eesmärk tuua ühise laua taha jahipiirkondade kasutajate ja maaomanike esindajad ning tagatakse kaasaraäkimisvõimalus kogu regiooni jahipiirkonna kasutajatele ja maaomanikele ning otsused langetatakse laiapõhjaliselt.¹²

Jahindusnõukogu moodustatakse võrdsetel alustel jahipiirkonna kasutajate ja maaomanike esindajatest ning riigi esindajast. Jahindusnõukogu suuruse ja liikmelisuse kinnitab Keskkonnaameti peadirektor peale konsultatsioone osapooltega.¹³

¹¹ RKüKo 06.03.2012, 3-2-1-67-11, p 25: Kohtusse pöördumise õiguse riive legitiimseteks eesmärkideks on menetlusökoonomia ja õigusemõistmise kulutuste kandmisest osavõtu põhimõte.

¹² JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri, § 9, lk 6.

¹³ JahiS eelnõu 351 SE seletuskiri, § 9, lk 6.

Kuigi jahindusnõukogu näol on tegemist JahiS regulatsioonis keskset tähendust kandva organiga,¹⁴ jätab JahiS täpselt reguleerimata jahindusnõukogu moodustamise. Näiteks ei täpsusta JahiS, mis põhimõtetel ja kuidas valitakse jahindusnõukokku maaomanikud ja jahipiirkonna kasutajad (kes kvalifitseerub kandideerima, kas kandideerimisel on mingid piirangud, kui palju isikuid hakkab jahindusnõukokku kuuluma jne). Segaseks jääb ka seaduse sisalduv määratlus, et nõukogu valitakse „võrdsetel alustel“ – küsimus on näiteks selles, kas jahimeestest maaomanikud on nõukogus jahimeeste või maaomanike esindajad?

JahiS § 9 lg 2 kohaselt moodustab jahindusnõukogu Keskkonnaameti peadirektor enda käskkirjaga. JahiS täpsemalt jahindusnõukogu moodustamist ei reguleeri! Samas on jahindusnõukogule antud selge otsustuspädevus (nt küttimehete – ja struktuuri siduvalt otsustamine kõigile jahipiirkonna kasutajatele, vt JahiS § 9).

Kokkuvõttes on antud juhul probleem selles, kas ja kuidas tagatakse JahiS keskse organi töövõime ja legitiimsus kõigi osapoolte silmis, kui JahiS endas puudub selge regulatsioon organi moodustamise kohta.

Kokkuvõttes oleme JahiS analüüsidest jõudnud järgmistele järeldustele:

- 1.) JahiS jõustumise tähtaeg 1. juunil 2013. a riivab ilmselgelt õiguskindluse põhimõtet;**
- 2.) JahiS sisalduv kahjude hüvitamise regulatsioon, mis kohustab jahipiirkonna kasutajat sõltumata isiku tegevusest hüvitama maaomanikule suurulukite poolt tekitatud kahjud, riivab keskkonna säästliku kasutamise kohustust, sest see seab ohtu uluksõraliste populatsiooni säästliku kasutamise;**
- 3.) puudub mõistlik põhjendus, miks kõik suurulukitega seotud kulud ja majanduslikud riskid pannakse ühele subjektide ringile (so jahimehed), kuigi loodus ja ökoloogiline tasakaal on üldine huvi ja kaitstav põhiseaduslik väärtus;**
- 4.) JahiS kahju hüvitamise regulatsioon riivab võrdsuspõhiõigust, õigust vabale eneseteostusele ja ettevõtlusvabadust;**
- 5.) JahiS jätab uluksõraliste kui avaliku huviga seotud kulud vaid jahipiirkonna kasutajate ja maaomanike kanda;**

¹⁴ Jahindusnõukogu teeb ettepaneku kiskjate küttimehete korraldamiseks, lepib kokku uluksõraliste küttimehete ja –struktuuri, annab seisukoha jahipiirkonna kasutusõiguse pikendamise kohta jne (vt JahiS § 9 lg 3).

6.) arvestades eelnevaid järeldusi on selge, et JahiS ei suuda täita endale seatud eesmärki säilitada ökoloogiline tasakaal, arvestades seejuures erinevate huvigruppide huvidega;

7.) on õige jätta JahiS tänases sõnastuses välja kuulutamata.

Lähtudes eeltoodust palun jätta Riigikogu poolt 25.04.2013.a vastu võetud jahiseadus välja kuulutamata.

Lugupidamisega,